

Світлана БОЙЧЕНКО,

*асистент кафедри теорії та історії держави і права
Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту,
Національного університету „Одеська юридична академія”
м. Чернівці, Україна*

ПРАВОВА ЛІНГВІСТИКА ЯК АКАДЕМІЧНА ТА ПРОФЕСІЙНА ДИСЦИПЛІНА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Проблема юридичної лінгвістики стає все актуальнішою, зважаючи на ріст інтернаціоналізації юридичного життя в умовах глобалізації, з англійською мовою як лінгвою міжнародного права і впливу цих процесів на освіту та підготовку фахівців у сфері права. Особливого значення набуває питання ідентифікації потенційних користувачів юридичної лінгвістики, включаючи як прямі, так і непрямі зацікавлені сторони в освіті та підготовці у цій галузі. Тому для кращого розуміння сенсу, необхідно розглянути роль юридичної лінгвістики у контексті нових підходів до навчання та підготовки у сфері права, враховуючи думки професіоналів у цій галузі. Важливим постає завдання розробки та реклами програм навчання з юридичної лінгвістики, включаючи модулі та курси, з огляду на потреби та очікування потенційних користувачів.

Юридична лінгвістика, як відносно нова дисципліна, потребує ефективного представлення з двох ключових причин. По-перше, маркетингові зусилля мають демонструвати потенційним аплікантам, роботодавцям і зацікавленим сторонам практичну важливість юридичної лінгвістики в професійному контексті. По-друге, програми у цій області повинні відповідати потребам самої дисципліни та вимогам ринку.

На концептуальному рівні було здійснено спроби розглянути сутність юридичної лінгвістики, проте виявлено, що ця галузь не має чіткого та прийнятого визначення. Хоча існує згода стосовно основних характеристик дисципліни, сам термін „юридична лінгвістика” не має єдиної дефініції.

Так, наприклад, українська дослідниця О. В. Мінченко зазначає, що „основні положення та висновки юридичної лінгвістики є основою нового розуміння права як засобу регулювання мовленнєвих актів, нової інтерпретації правових явищ і процесів” [1, с. 23].

Інші ж дослідники, на практичному рівні, наголошують на необхідності визнання взаємозв'язку між юридичними та лінгвістичними знаннями. Т. Салмі-Толонен стверджує, що, „хоча багато юристів та адвокатів усвідомлюють важливість взаємодії мови та права, є ще багато роботи щодо повного використання потенційних переваг лінгвістики та лінгвістичних методів” [4, с. 1170]. Основна мета юридичної лінгвістики полягає у вдосконаленні мовної свідомості та розширенні лінгвістичних знань серед фахівців у галузі права та державних службовців. Також важливо враховувати, що значення є суб'єктивним і спільне розуміння має бути досягнуте через взаємні дискусії.

Занурюючись у цю тему, можна зробити висновки, що метою юридичної лінгвістики є вивчення мови права у всіх її аспектах, її розвиток та використання з метою створення нових знань про взаємодію між мовою, правом і суспільством. Окреслений обсяг знань повинен постійно розширюватись завдяки систематичним науково затвердженим методам для активної служби у юридичній освіті та суспільстві в цілому.

Для реалізації вищеописаних завдань необхідно впроваджувати різноманітні програми з юридичної лінгвістики. Коротко проаналізуємо деякі з них.

Згідно з підходом запропонованим Я. Енгбергом та І. Берр, рекомендується створити дві програми навчання, які „мають спільний інтерес у підготовці фахівців у галузі юридичної мови, але різняться за метою навчання студентів для виконання різних типів експертних функцій” [2, с. 116]. Перша програма спрямована на формування юридичних експертів, які використовують свої глибокі знання мови і лінгвістики для вирішення юридичних проблем, тоді як друга має на меті навчати експертів мови та лінгвістики, які можуть

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

користуватися глибокими юридичними знаннями для вирішення комунікативних проблем, таких як переклад юридичних текстів. Однак, необхідно відзначити важливість їхнього розрізнення, оскільки навички, потрібні для цих функцій, відрізняються.

Також використовують термін „юридичні лінгвісти” для фахівців з великим рівнем експертизи в праві, відмінним від перекладачів, які спеціалізуються на мові. Дослідники підкреслюють необхідність усвідомлення студентами нестабільного характеру правових знань та забезпечення їх інструментами для оцінки динамічного процесу. Обидві програми ґрунтуються на трьох основних принципах: навчанні в праві, лінгвістиці та володінні мовою. Окрім того, вони наголошують на важливості вміння інтерпретувати юридичні тексти на рівні, що характерний для юридичних експертів, в усіх аспектах роботи [див.: 2].

Альтернативний підхід було запропоновано К. Годдардом, який надає важливе прагматичне обґрунтування. Програма була розроблена на замовлення уряду Латвії з урахуванням потреб юристів. Проте недостатня кількість правників, які подали заявки, змусила розглянути перспективу привернення також перекладачів. Фактично, це були перекладачі, які і забезпечили достатню кількість заявок для запуску програми. Коли запропонована програма була переглянута через два роки після пілотного запуску, знову ж таки, необхідну кількість заявок забезпечили перекладачі, тоді коли серед юристів було лише троє бажаючих [див.: 3].

Попередні дослідження К. Годдарда також демонструють, що в контексті глобалізації та розгляду англійської мови як світової правової лінгви, потреби та навички, а також освітні та підготовчі вимоги перекладачів і юристів суттєво перетинаються в певних сферах. Саме тому запуск спільних програм може бути виправданий у певній мірі.

Також науковець зауважує, що „для включення юридичної лінгвістики в освітні та навчальні програми для юридичних фахівців може бути більш реалістичним підходом зосередитися на спеціалізованих міждисциплінарних

модулях програм навчання, а не тиснути на кредити ЄКТС у основних галузях навчального плану” [3, с. 154]. Чіткі підтвердження цього можна знайти на прикладі Університету Лапландії, де юридична лінгвістика вивчається протягом п’яти років навчання права. Також важливо відзначити, що в Університеті Лапландії існує окрема кафедра юридичної лінгвістики, а багато студентів-обмінників з-за кордону навчаються з метою підготовки до міжнародної кар’єри. Цікавим видається той факт, що університетські партнери з викладання та стажування включають як юристів, так і лінгвістів, зокрема перекладачів.

Отже, юридична лінгвістика відіграє ключову роль у відповіді на глобалізацію та інтернаціоналізацію права в системі юридичної освіти та підготовки майбутніх фахівців. Вона є необхідною складовою компетентності експертів у контексті зростаючої ролі англійської мови як світової правової лінгви. Хоча сучасні дослідження та підходи відкривають цікаві можливості в цій області, залишається гостра необхідність у проведенні подальших досліджень. Додатково важливо спілкуватися з потенційними студентами та іншими зацікавленими сторонами щодо результатів навчання з юридичної лінгвістики. Це допоможе подолати труднощі, пов’язані з недостатнім розумінням повного обсягу цієї дисципліни. Результати навчання також мають бути включені в маркетингові матеріали для демонстрації їх професійної актуальності. Потрібен аналіз відгуків студентів для перегляду змісту курсів та програм. Освітні заклади, що надають навчання з юридичної лінгвістики, повинні розуміти, що зацікавлені сторони можуть бути джерелами доходів або підтримки. Молодим програмам у цій галузі потрібна підтримка та налагодження з боку зацікавлених сторін, щоб вони могли розвиватися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мінченко О. В. Юридіко-лінгвістична теорія як складова загальнотеоретичної правничої науки: пропедевтичний аспект. *Науковий вісник*

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. Ужгород, 2021. Вип. 63. С. 22–26;

2. Engberg J., Burr I. Designing curricula on legal language for legal linguists and for translators. *Curriculum, multilingualism and the law* / eds. L. Socanac, C. Goddard, L. Kremer. Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2009. P. 111–128;

3. Goddard C. A Professional Master's Programme in Legal Linguistics: A Model for Translators and Lawyers?. *Curriculum, multilingualism and the law* / eds. L. Socanac, C. Goddard, L. Kremer. Zagreb: Nakladni zavod Globus, 2009. P. 149–174;

4. Salmi-Tolonen T. Legal linguistic knowledge and creating and interpreting law in multilingual environments. *Brooklyn journal of international law*, 2004. Vol. 29. № 3. P. 1167-1191.

Світлана БІРЮКОВА,

викладач філологічних дисциплін

Обласного коледжу

„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія

імені А.С. Макаренка" Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ З КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ

Педагогічна практика посідає важливе місце в системі підготовки майбутнього вчителя-словесника. Значення практичної підготовки саме з української мови посилилося особливо тепер, під час повномасштабного вторгнення росії в Україну. А значення культури мовлення для будь-якого педагога, особливо вчителя української мови та літератури, складно переоцінити через велике коло учасників спілкування, у якому бере участь учитель, а також через високі вимоги, які до фахівця ставить суспільство та самі учасники спілкування: учні, колеги, батьки.